

📖 Studijní text

Vnitřní struktura výroku

Výroková logika – nezáleží na vnitřní struktuře výroku. Zabývá se pouze těmi strukturami (složenými výroky, argumenty), jejichž pravdivost či správnost závisí pouze na způsobu, jak jsou mezi sebou jednoduché výroky spojeny. (indicie pro rozhodnutí o pravdě/nepravdě nalezneme vně výroku)

Jsou situace, kdy je tato logika nedostačující. Např. Aristotelovské sylogismy. Skládají se ze dvou jednoduchých premis a jednoduchého závěru.

↓
Petr je student.
Student je moudrý.
↓
Petr je moudrý.

Co je predikátová logika

Predikátová logika – zabývá se těmi výroky a argumenty, jejichž pravdivost či správnost záleží také na vnitřní struktuře výroku. (indicie pro rozhodnutí o pravdě/nepravdě nalezneme uvnitř výroku, případně současně vně výroku)

Jednoduchý výrok se již podle Aristotela dal rozdělit na dvě části, na tu, která popisuje o čem mluvíme, neboli **subjekt** a na tu, která popisuje co o subjektu vypovídáme, neboli **predikát**.

JEDNODUCHÝ VÝROK	SUBJEKT	PREDIKÁT
------------------	---------	----------

Pokud správnost argumentů závisí i na vnitřní struktuře jednoduchých výroků, jsou podstatné ty jejich prvky, kterým říkáme termíny.

Rozlišujeme dva druhy termínů:

Obecné – jazykové výrazy, které označují větší množství předmětů, tj. množinu předmětů. (člověk, město, číslo, ...)

Singulární – jazykové výrazy, které označují právě jeden předmět. (vlastní jména jako je Pavel, Praha, ...)

PŘIPOMEŇTE SI, co jste se učili o prvcích a množinách, srovnajte se singulárními a obecnými termíny.

Základem tvorby jednoduchých výroků je použitý tvar subjektu.

1 konkrétní prvek singulární výrok
1 neurčitý - obecný prvek existenční/částečný výrok
generalizace obecného prvku obecný výrok

Věta podle Aristotela obsahovala dvě části:

- informaci, která vymezuje věc, o které mluvíme. (subjekt, S)
- informaci, která vymezuje, co o věci říkáme. (predikát, P)

Aristoteles rozlišoval 3 druhy vět:

- Singulární věty
- Universální věty (obecné)
- Partikulární věty (částečné)

Subjekt	Predikát	VĚTA
<i>Petr</i>	<i>je svobodný.</i>	singulární
<i>Každý člověk</i>	<i>je svobodný.</i>	universální
<i>Někteří lidé</i>	<i>jsou svobodní.</i>	partikulární

U výroků Aristoteles zkoumal:

- hledisko kvality (výroky kladné a záporné)
- hledisko kvantity (výroky obecné a částečné)

Každý člověk je svobodný. (obecný kladný výrok, S a P)
Žádný člověk není svobodný. (obecný záporný výrok, S e P)
Někteří lidé jsou svobodní. (částečný kladný výrok, S i P)
Někteří lidé nejsou svobodní. (částečný záporný výrok, S o P)

affirmo (tvrdím, z latiny) **nego** (popírám, z latiny)

Aplikace teorie do praxe

Příklad:

Určete v daném výroku subjekt a predikát.

Výrok: „Některý politik si v parlamentní diskusi vymýšlí.“

Subjekt: politik

Predikát: vymýšlet si v parlamentní diskusi

Výrok „Karel IV. byl obrovský feudál.“

Subjekt: Karel IV

Predikát: být obrovským feudálem

Výrok: Každý student je před zkouškou nervózní.

Subjekt: student

Predikát: být před zkouškou nervózní

Další příklady:

Výrok: Někdo to rád horké.

Výrok: Existuje řešení, které vyhovuje všem.

Výrok: Česká republika nezavedla euro.

Výrok: Letošní zima bude mírná.

Výrok: Zkušební komisař nebude mírný.

Kontrolní otázky a cvičení

 Vysvětlete pojem predikátová logika.

 Jaká je vnitřní struktura jednoduchého výroku, co je subjekt, co je predikát. Uveďte příklady.

 Co je to termín, jaký rozdíl je mezi obecným a singulárním termínem.